

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

УДК 02:37]:316.3

Воскобойнікова-Гузєва Олена Вікторівна,
доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник,
завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка
o.voskoboinikova-huzieva@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-2099-0000

**БІБЛІОТЕЧНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ В ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ:
ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ**

Метою дослідження визначено здійснення аналізу історичних та соціокультурних чинників розвитку бібліотечного соціального інституту з сучасних позицій глобальних інформаційних впливів та активізації національної і міжнародної інформаційно-комунікаційної взаємодії. Бібліотечний соціальний інститут розглядається як комплексне поняття, яке одночасно охоплює багато сфер людської діяльності – документальну, інформаційно-комунікаційну, соціокультурну, освітню та просвітницьку. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні історичного, інституціонального та системного підходів до вивчення історичних, соціальних, інформаційно-комунікаційних впливів, які визначають у найближчій перспективі трансформації бібліотечного соціального інституту. **Наукова новизна** роботи полягає у системному аналізі чинників загальнодержавного і галузевого розвитку визначеного періоду. До основних історичних чинників розвитку БСІ віднесено вплив ідей національного відродження, розбудови громадянського суспільства, вільного доступу до інформації та знань, інформатизації тощо. До кола соціокультурних чинників, які істотно впливають на розвиток БСІ у першій чверті ХХІ ст. віднесено всеосяжний вплив цифрової культури та концепції суспільства знань. **Висновки.** Одержані висновки розкривають перспективи реалізації Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” та залучення бібліотечно-інформаційних установ до участі в проєктах цифрової трансформації України, які реалізуються урядом. На теоретико-методологічному рівні зроблено висновок про необхідність побудови оновленої концептуальної моделі розвитку бібліотечного соціального інституту в умовах цифровізації.

Ключові слова: бібліотека, бібліотечний соціальний інститут, історичні чинники, соціокультурні чинники, суспільство знань, цифрова культура.

Воскобойнікова-Гузєва Елена Викторовна,
доктор наук по социальным коммуникациям,
старший научный сотрудник,
заведующая кафедрой библиотековедения и информологии
Киевского университета имени Бориса Гринченко

**БИБЛИОТЕЧНЫЙ СОЦИАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ В ПЕРВОЙ ЧЕТВЕРТИ ХХІ
СТОЛЕТИЯ: ИСТОРИЧЕСКИЕ И СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ**

Целью исследования является анализ исторических и социокультурных факторов развития библиотечного социального института с современных позиций глобальных информационных

влияний и активизации национального и международного информационно-коммуникационного взаимодействия. Библиотечный социальный институт рассматривается как комплексное понятие, которое одновременно охватывает много сфер деятельности – документальную, информационно-коммуникационную, социокультурную, образовательную и просветительскую. **Методология исследования** заключается в применении исторического, институционального и системного подходов к изучению исторических, социальных, информационно-коммуникационных факторов влияния, которые определяют в ближайшей перспективе трансформации библиотечного социального института. **Научная новизна** работы состоит в системном анализе факторов общегосударственного и отраслевого развития в определенный для исследования период. К основным историческим факторам развития БСИ отнесено влияние идей национального возрождения, построения гражданского общества, свободного доступа к информации и знаниям, информатизации. К числу социокультурных факторов, которые существенно влияют на развитие БСИ в первой четверти XXI в. отнесено всепроникающее влияние цифровой культуры и концепции общества знаний. **Выводы.** Полученные выводы раскрывают перспективы реализации Стратегии развития библиотечного дела на период до 2025 года “Качественные изменения библиотек для обеспечения стабильного развития Украины” и привлечения библиотечно-информационных учреждений к участию в проектах цифровой трансформации Украины, которые реализуются правительством. На теоретико-методологическом уровне сделан вывод про необходимость построения обновленной концептуальной модели развития библиотечного социального института в условиях цифровизации.

Ключевые слова: библиотека, библиотечный социальный институт, исторические факторы, социокультурные факторы, общество знаний, цифровая культура.

Voskoboinikova-Huzieva Olena,

Doctor of Sciences in Social Communications, Senior Researcher,
Head of Department Borys Grinchenko Kyiv University

LIBRARY SOCIAL INSTITUTE IN THE FIRST QUARTER OF THE 21ST CENTURY: HISTORICAL AND SOCIO-CULTURAL FACTORS OF DEVELOPMENT

Purpose of the Article. Library Social Institute is a complex, multifaceted concept that simultaneously covers many spheres of human activity – documentary, information, and communication, socio-cultural, educational and enlightening. The purpose of the study is to analyze the historical and socio-cultural development factors of the library social institute from the current positions of global information influences and activation of information and communication national international interaction as well. **The methodology** of the study means the historical, institutional and systematic approaches to the study of historical, social, information and communication influences that determine the transformation of the library social institution in the near future. **Scientific Novelty.** The main historical factors in the development of the BSI include the influence of national revival ideas, the development of civil society, free access to information and knowledge, informatization and so on. The range of socio-cultural factors that significantly influence the development of the BSI in the first quarter of the 21st century the overarching influence of the digital culture and concept of the knowledge society is attributed. **Conclusions.** The findings reveal the prospects for implementing the Library Development Strategy in the period till 2025 “Qualitative Changes of Libraries for Ensuring Sustainable Development of Ukraine” as well as the involvement of library and information institutions in participating in the governmental digital transformation projects of Ukraine.

Key words: library, library social institute, historical factors, socio-cultural factors, knowledge society, digital culture.

Актуальність дослідження. Бібліотечний соціальний інститут (БСІ) – комплексне, багатогранне поняття, яке одночасно охоплює кілька сфер людської діяльності – документальну, інформаційно-комунікаційну, соціокультурну, освітню та просвітницьку. У кожен конкретний історичний період свого розвитку БСІ набуває певних особливостей, якостей, які і дозволяють йому залишатися важливим складником інформаційної, документальної та комунікаційної структури суспільства. Відповідно існує і цілий комплекс історичних та соціокультурних чинників розвитку, які впливають на якісні трансформації БСІ, і аналіз яких є надзвичайно актуальним для визначення перспектив бібліотечно-інформаційної діяльності та інформаційної освіти у першій чверті ХХІ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бібліотечний соціальний інститут можна розглядати як базове поняття сучасної теорії бібліотекознавства. В межах публікації ми послуговуємося концепцією БСІ, представленою у публікації С. А. Басова [1]. Автор використовує інституціональний підхід і розглядає БСІ як реальну соціальну систему, яка складається із взаємопов'язаних та взаємозумовлених функціонально спеціалізованих елементів. Таким чином, вченим була побудована багатоелементна структурно-функціональна модель БСІ, яка на рівні організаційної структури презентує такі види діяльності, як практика, освіта, наука, комунікація, самоорганізація та управління, етика і право. Через призму цієї концепції ми аналізуватимемо вплив різних чинників розвитку на бібліотечно-інформаційну діяльність та освіту, основні складові Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” [9]. Автор статті поглиблює характеристики етапів розвитку бібліотечно-інформаційної сфери [2] і доповнює сучасний період новими чинниками. Також у дослідженні враховано підходи та погляди науковців у галузі соціальних комунікацій, історичних наук та бібліотекознавства на реалії і перспективи розвитку БСІ в різних аспектах взаємодії з іншими соціальними інститутами. Зокрема Т. Гранчак [3] відносно перспектив включення БСІ в сис-

тему політичної комунікації, О. Мар'їної [7], якою здійснено багатоаспектний аналіз взаєморозвитку сучасної бібліотеки і цифрового інформаційного простору. Для визначення перспектив БСІ щодо залучення в основні процеси розбудови суспільства знань враховано напрацювання Л. Костенка [6] та В. Копанєвої [4, 5]. У зазначених наукових дослідженнях комплексного вивчення історичних та соціокультурних чинників впливу на розвиток БСІ не здійснювалося.

Метою статті визначено здійснення аналізу історичних та соціокультурних чинників розвитку бібліотечного соціального інституту з сучасних позицій глобальних інформаційних впливів, загальної діджиталізації суспільства та активізації національної і міжнародної інформаційно-комунікаційної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Визначення та багатоаспектний аналіз історичних та соціокультурних чинників розвитку БСІ варто розпочати із характеристики етапів, які раніше були виділені автором у монографічному дослідженні «Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація» [2, 213].

Отже, першим етапом, який заклав передумови розвитку БСІ у першій чверті ХХІ століття, були 1990-ті рр., які характеризуються як етап технологічного становлення, панування ідеї національного відродження та пошуку ефективних шляхів взаємодії бібліотеки із оновленою інформаційною інфраструктурою суспільства, залучення БСІ до реалізації завдань Національної програми інформатизації.

Наступні два етапи вже безпосередньо входять до визначеного для аналізу і прогнозування періоду до 2025 р. Це другий етап – 2000-ті рр., активного технологічного розвитку, адаптації бібліотеками і бібліотечними працівниками ідей вільного доступу до інформації, інноваційного експериментування із засобами інформаційно-комунікаційних технологій та відповідного технологічного оновлення ресурсної бази бібліотек, орієнтованого на включення власних інформаційних ресурсів вітчизняних бібліотек до світового інформаційного простору.

Третій етап – 2010-ті рр. – і до сьогодні, трансформаційний етап, який має

бути орієнтований на комплексну модернізацію бібліотечно-інформаційної сфери у взаємозв'язку із іншими сферами діяльності, реалізації ідеї розвитку бібліотеки як соціального партнера держави у розбудові громадянського суспільства, рівноправного суб'єкта сфери інформаційного виробництва та об'єкта глобальної системи управління знаннями.

Цей етап тісно пов'язаний із реалізацією Україною Стратегії розвитку інформаційного суспільства [8] та включенням у цей процес БСІ.

Саме до цього етапу належить важлива подія для усієї бібліотечно-інформаційної галузі країни – вироблення та ухвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” [9]. Прийняття Стратегії стало результатом кількарічної співпраці Міністерства культури України, провідних бібліотечно-інформаційних установ країни та Української бібліотечної асоціації. Автор статті був членом робочої групи з вироблення Стратегії.

Розробниками Стратегії зазначалося, що роль бібліотек у суспільних перетвореннях недооцінена, що призводить до неефективної реалізації їхнього потенціалу як соціальних інституцій, а проблеми, які гальмують процеси трансформацій та подальшого інтенсивного розвитку бібліотечної справи України, потребують консолідованого рішення. Основними орієнтирами діяльності бібліотек на період до 2025 р. було визначено такі амбітні завдання, як консолідація суспільства, дотримання європейських цінностей, інтеграцію у європейське співтовариство, підвищення якості життя українців, шляхом забезпечення рівного доступу до інформації, знань і культурного надбання. У цілому Стратегія складається з десяти напрямів, які охоплюють проблемні питання для трансформації та подальшого розвитку БСІ – від удосконалення нормативно-правової бази і створення нової архітектури інтегрованої бібліотечної системи країни до розвитку ефективних комунікацій, та шляхи їхнього вирішення, конкретизовані у короткостроковому (2016–2017), середньостроковому (2018–2020) та довгостроковому (2021–2025) планах дій.

Через призму вищезазначеної концепції БСІ та із використанням інституціонального та системного підходів ми пропонуємо проаналізувати відбиття її складників (практика, освіта, наука, комунікація, самоорганізація та управління, етика і право) у Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України”, яка на сьогодні є єдиним загальнодержавним узагальнюючим документом, що скеровує розвиток БСІ в Україні.

Отже, варто зазначити, що такий складник як практика в усьому розмаїтті її видів присутня у багатьох напрямках розвитку – від Напрямку 1, яким передбачено врегулювання стандартів бібліотечно-інформаційної галузі до Напрямку 5, де йдеться про модернізацію матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек, так і Напрямку 6, націленого на розвиток та актуалізацію документно-інформаційних ресурсів бібліотек та Напрямку 8 – збереження українського культурного надбання в частині документів цих ресурсів. Складник освіта досить повноцінно відбито у Напрямку 4, присвяченому забезпеченню професійного розвитку персоналу бібліотек, оновленню системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації. Так само чітко Стратегією передбачено розвиток науки – Напрямок 9, що передбачає забезпечення наукового супроводу розвитку бібліотек в умовах якісних змін, та складника комунікація – Напрямок 10, присвяченого розвитку ефективних комунікацій, що передбачає створення системи ефективної внутрішньої та зовнішньої комунікації для розвитку партнерств, просування спільних цінностей тощо. Тісно пов'язаним із партнерством є Напрямок 7, який можна віднести одночасно і до практики і до комунікації, оскільки він спрямований на підвищення соціальної ролі читання як процесу культурного, професійного та інтелектуального збагачення особистості. Наступний складник – самоорганізація та управління, представлено у Напрямках 2 та 3, якими передбачено створення нової архітектури інтегрованої бібліотечної системи країни на основі універсального доступу та економічної доцільності та створення систе-

ми гарантованого бюджетного фінансування основних бібліотечних послуг, реформування механізмів отримання та використання надходжень з інших джерел фінансування. Складник етика і право, маємо змогу прослідкувати в межах Стратегії в аспекті права в Напрямі 1, яким передбачено удосконалення нормативно-правової бази, яка стосується діяльності бібліотек.

З вище наведеного варто зробити висновки, що у цілому, запропоновані для розвитку до 2025 року напрями, представлені у Стратегії “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” відповідають організаційній структурі структурно-функціональної моделі БСІ, отже їхня реалізація мала привести до покращення умов функціонування БСІ. Нажаль, комплекс соціально-політичних факторів та соціально-економічних наслідків загальної ситуації в країні в цей період, зміщення фокусу у вирішенні гуманітарних проблем на державному рівні у бік протистояння воєнній та інформаційній агресії, вплинули на відтермінування реалізації Стратегії та пов’язаних із нею проєктів, проте, одночасно, створили умови для участі БСІ у якісних перетвореннях за окремими напрямками.

Саме в цей період – 2015–2016 рр. з’являється новий вектор суспільного розвитку, в якому бібліотечно-інформаційні установи країни можуть відігравати важливу роль – цифровізація суспільства. Об’єктивним історичним чинником впливу стало підписання Угоди про Асоціацію з Європейським союзом, основні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні поступово узгоджуються з орієнтирами європейського розвитку. Серед цих орієнтирів – ініціатива «Цифровий порядок денний для Європи» («Digital agenda for Europe»), яка визначає пріоритетні позиції розбудови інформаційного суспільства в рамках європейської стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання» («Europe 2020: Strategy for smart, sustainable and inclusive growth»). З метою інтеграції у світові процеси «цифровізації» у 2016 р. Кабінет Міністрів України презентував проєкт «Цифровий порядок денний України 2020» («Digital Agenda for Ukraine

2020»), концептуальні засади викладені у документі [10].

У зазначеному проєкті широко вживані поняття «цифрової грамотності», «цифрової компетентності», «цифрового інтелекту», а серед першочергових сфер та ініціатив цифровізації України було визначено, зокрема, й поширення цифрової освіти. І саме у цьому напрямі бібліотеки можуть бути активними гравцями, опорними пунктами для засвоєння громадянами нових цифрових компетентностей.

У вересні 2019 р. в країні було створено Міністерство цифрової трансформації, яке покликане вирішити значні завдання залучення мільйонів українців до програми розвитку цифрових навичок, забезпечити доступність публічних послуг для громадян і бізнесу онлайн. До кола першочергових завдань потрапив і розвиток єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Дія», запровадження надання цих послуг через смартфон (мобільний застосунок «Дія») для побудови «Держави у смартфоні».

Підписання у січні 2020 р. угоди між Українською бібліотечною асоціацією та Міністерством цифрової трансформації України стало цілком логічним кроком приєднання Асоціації як партнера до проєкту «Дія. Цифрова освіта», що є складовою національного проєкту «Дія». Таким чином найпотужніша громадська організація, яка об’єднує професіоналів і зацікавлених у розвитку БІС в Україні, закликає бібліотеки активно долучатися до національного проєкту «Дія. Цифрова освіта» [11], ставати консультаційними центрами, де користувачі бібліотек за допомогою бібліотечних фахівців зможуть пройти навчання на національній онлайн платформі з цифрової грамотності.

Ці події ще раз додають аргументів для включення до кола соціокультурних чинників, які істотно впливають на розвиток БСІ у першій чверті ХХІ ст., всеосяжний вплив цифрової культури.

Якщо повернутися до методики використання інституціонального та системного підходів, можна дослідити залученість бібліотечного соціального інституту у розбудову цифрової культури. Результатом такого дослідження стане доведення того факту, що

базові елементи структурно-функціональної моделі БСІ, зокрема такі види діяльності, як практика, освіта, наука, комунікація, управління, етика і право, мають різні ступені взаємодії та взаємозалежності із цифровою культурою.

Найвищий рівень цифрової взаємодії спостерігається в елементі «практика», що підтверджується багаторічним досвідом з реалізації проєктів зі створення бібліотеками цифрових колекцій, які репрезентують історико-культурні, наукові та освітні здобутки, використанням інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій для ведення основних виробничих процесів з формування та використання інформаційних ресурсів, обслуговування користувачів тощо. В елементі «професійна та наукова комунікація» сьогодні також досить високий рівень саме цифрової взаємодії між фахівцями, яка охоплює електронні журнали, онлайн конференції, присутність і спілкування у соціальних мережах, професійну блогосферу. Можна засвідчити, що в елементі «наука» прояви цифрової культури в різних аспектах бібліотечно-інформаційної діяльності активно досліджуються сучасниками, проте про використання у бібліотечно-інформаційних розвідках саме технологій цифрової науки (як складової цифрової культури) нам поки що не відомо. Стосовно розвитку взаємодії цифрової культури та освіти як складника БСІ варто зазначити, що цифрові технології надзвичайно активно використовуються в навчальному процесі під час підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів. Зокрема, йдеться про електронні навчальні курси, дистанційне навчання, вебінари, онлайн-лекції, тренінги тощо. Проте, цілеспрямованої підготовки фахівців нового покоління для БСІ, орієнтованих на взаємодію у переважно цифровому середовищі, в Україні поки що не ведеться. В аспектах управління, етики і права впровадження технологій цифрової культури має посилюватися. Особливо це стосується сервісних можливостей цифрових технологій для управління та прийняття управлінських рішень, гармонізації законодавства, що стосується бібліотечно-інформаційної діяльності, із реаліями цифровізації усіх сфер суспільного життя.

Також, аналізуючи впливовість соціокультурних чинників стосовно розвитку БСІ у першій чверті XXI ст., до найвпливовіших варто віднести концепцію суспільства знань, що до певної міри прийшла на зміну концепції інформаційного суспільства, і ґрунтується не лише на технологіях, а має ширші соціальні, етичні та політичні параметри. Концепція суспільства знань, у свою чергу, спонукала бібліотекознавців до вироблення моделі бібліотеки суспільства знань як філософської категорії та організаційно-технологічної структури [6]. Продовженням цього напрямку теоретико-методологічних пошуків вважаємо вироблення моделі взаємодії бібліотеки і цифрової науки, здійснене В. Копанєвою [4, 5]. Концептуальна модель бібліотеки цифрової науки передбачає започаткування в її структурі віртуальної лабораторії цифрової науки, що розглядаються не лише сховищем публікацій, а й «робочим столом ученого», оснащеним інструментарієм для проведення дослідницької роботи. Серед таких лабораторій має бути передбачена віртуальна лабораторія дистанційного навчання, оскільки якісна підготовка бібліотекарів нового покоління та профільних кадрів вищої кваліфікації потребує наявності науково-бібліотечного комплексу з належними інформаційними та програмно-технологічними ресурсами.

Висновки. З огляду на вищезазначене, вбачаємо головною перспективою реалізації Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” залучення бібліотечно-інформаційних установ різних видів до участі в актуальних національних і міжнародних проєктах, зокрема і проєктах цифрової трансформації України, які реалізуються урядом.

На теоретико-методологічному рівні вважаємо, що врахування вищезазначених історичних та соціокультурних чинників впливу потребує розробки нової концептуальної моделі розвитку БСІ в умовах цифровізації і цьому буде присвячено наступну публікацію.

Діяльність професійних громадських об'єднань є важливим чинником розвитку БСІ на сучасному етапі, в межах статті автор використав як приклад багаторічну цілеспря-

мовану роботу Української бібліотечної асоціації, оскільки має безпосереднє відношення саме до цієї громадської організації. Проте не менш цікавим може стати аналіз діяльності інших громадських організацій та об'єднань, які також впливають на розвиток БСІ на національному або регіональному рівні. Участь бібліотек у формуванні інформаційної сис-

теми міст, районів, розвиток громадянського суспільства в країні, що сприяє консолідації місцевих співтовариств, може створити умови для появи нових суб'єктів, зацікавлені у партнерських взаємовідносинах з бібліотеками. І це питання також може досліджуватися з позицій системного аналізу та визначення впливовості на розвиток БСІ у цілому.

Список використаних джерел

1. Басов, С. А. Об институциональном подходе в библиотекведении. Науч. и техн. б-ки. 2011. № 3. С. 50–69.
2. Воскобойнікова-Гузєва, О.В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.
3. Гранчак, Т.Ю. Бібліотека і політична комунікація. Київ, 2012. 481 с.
4. Копанєва В.О. Бібліотека цифрової науки. Вісн. НАН України. 2018. № 4. С. 76–85.
5. Копанєва В.О. Концептуальна модель бібліотеки в середовищі цифрової науки. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2019. № 4. С. 6–13.
6. Костенко, Л.Й. Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2006. № 1. С. 23–28.
7. Мар'їна О.Ю. Бібліотека в цифровому просторі. Харків : ХДАК, 2017. 326 с.
8. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення: лютий 2020).
9. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. №219-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. (дата звернення: лютий 2020).
10. Цифрова адженда України – 2020 : Концептуальні засади. Hitech office. 2016. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: лютий 2020).
11. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/4488-diia-tsyfrova-osvita> (дата звернення: лютий 2020).

References

1. Basov, S. A. (2011). About institutional approach in library science. *Nauchnije i tehničeskije biblioteki*, 3, 50-69 [in Russian].
2. Voskoboinikova-Huzieva, O. V. (2014). Strategies of the development of the librarian-informational field of Ukraine: genesis, conceptions, modernization. *Kyiv: Akademperiodyka* [in Ukrainian].
3. Hbranchak, T. Y. (2012). Library and political communication. *Kyiv* [in Ukrainian].
4. Kopanieva, V. (2018). Digital Science Library. *Visny`k Nacional`noyi Akademiyi Nauk Ukrayiny*, 4, 76-85 [in Ukrainian].
5. Kopanieva, V. O. (2019). Conceptual model of the library in the environment of digital science. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 4, 6-13 [in Ukrainian].
6. Kostenko, L. Y. (2006). Knowledge Society Library: A Conceptual Model. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 1, 23-28 [in Ukrainian].
7. Marina, O. Yu. (2017). Library in digital space. *Kharkiv: CDAC* [in Ukrainian].
8. Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine On approving the Strategy of Information Society Development in Ukraine. (2013, May 15). *Uriadovyi kurier*, 105. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> [in Ukrainian].
9. Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Library Development Strategy for the period up to 2025 “Qualitative changes of libraries for ensuring sustainable development of Ukraine”.

(2016, March 23). Uriadovyi kurier, 68. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> [in Ukrainian].

10. Digital Agenda of Ukraine 2020 – Conceptual Background (Version 1.0). (2016). Hitech office. Retrieved from: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> [in Ukrainian].

11. Diia. Digital Education. (2020). Retrieved from: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/4488-diia-tsyfrova-osvita> [in Ukrainian].

УДК [005.921.1-022.324]:004.775(477)

Добровольська Вікторія Василівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри культурології та інформаційних комунікацій
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
vika_dobrovolska@ukr.net
orcid.org/0000-0002-0927-1179

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА «УКРАЇНІКА» – УНІКАЛЬНИЙ ІНТЕГРОВАНІЙ РЕСУРС ЦИФРОВОЇ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ

Мета роботи – розглянути основні завдання та функціональні особливості електронної бібліотеки «Україніка» – унікального інтегрованого ресурсу цифрової документальної спадщини України, розкрити сучасний погляд на роль бібліотеки як соціального і культурного інституту. **Методологія дослідження** полягає у використанні загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, логічного методу, методу візуалізації результатів дослідження. **Наукова новизна** роботи полягає в розширенні уявлень про е-бібліотеку «Україніка», що архівує та актуалізує для користувачів цінні вільнодоступні мережеві електронні ресурси різними мовами, які містять знання про Україну. **Висновки.** «Україніка» – національний довідково-інформаційний та документальний ресурс архівних, рукописних і друкованих джерел, створених в Україні або інших державах – про Україну, її історію, економіку, культуру, що ґрунтується на засадах обліку та акумуляції документальної спадщини українського народу. «Україніка» серед інших проектів вирізняє оригінальна система організації знань, заснована на впровадженні унікального довідково-пошукового апарату та супровідної іконографічної інформації. Інтернет-ресурси включено до єдиної пошукової системи «Україніка» разом з іншими електронними документальними інформаційними джерелами. Створена веббіографія поступово формує Інтернет-навігатор українознавчого сегменту інтернету, а надалі може бути дороговказом для визначення цінності інтернет-ресурсів для архівування та довгострокового зберігання. Створений довідковий апарат тісно пов'язаний з іншими українськими довідковими веб-проектами: Вікіпедія, Енциклопедія історії України (EIU), Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU), Енциклопедія сучасної України (ESU), Український національний біографічний архів. Саме це дає підстави вважати е-бібліотеку «Україніка» справжнім порталом знань про Україну.

Ключові слова: електронна бібліотека «Україніка», цифрові ресурси, документальна спадщина України.